

Broedvogels in enkele terreinen van Het Flevo-landschap in 2012

Willem van Manen & Symen Deuzeman

Sovon-rapport 2013/04

Broedvogels in enkele terreinen van Het Flevo-landschap in 2012

Willem van Manen en Symen Deuzeman (Sovon)

Sovon-rapport 2013/04
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van
Het Flevoland

Colofon

Copyright 2013

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Het Flevo-landschap door Willem van Manen en Symen Deuzeman (Sovon). Als volgt citeren: van Manen W. & Deuzeman S. 2013. Broedvogels in enkele terreinen van Het Flevo-landschap in 2012. Sovon-rapport 2013/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of de opdrachtgever.

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Gebiedsbeschrijving	7
3. Werkwijze en omstandigheden in 2012	13
4. Resultaten	15
4.1. Soorten en aantallen	15
4.2. Vergelijking met eerdere karteringen	18
4.3. Soortbesprekingen	24
4.4. Enkele waarnemingen van niet-broedvogels	30
5. Conclusies en aanbevelingen	32
6. Literatuur	33
Bijlagen	
Bijlage 1. Bezoekdata en tijden in enkele terreinen van het Flevo-landschap in 2012.	
Bijlage 2. verspreidingskaarten (volgende pagina's).	

1. Inleiding

In het voorjaar van 2012 werden enkele terreinen van Het Flevo-landschap (1256 ha) geïnventariseerd op broedvogels. Het ging om het Tollebekerbos (28,3 ha) in de Noordoostpolder, Kamperhoek (91,8 ha), Natuurpark Lelystad (384,0 ha), Flevohout (84,9 ha) en Burchtkamp (161,6 ha) in Oostelijk Flevoland en Pampushout (427,1) en Vaartsluisbos (78,2 ha) in Zuidelijk Flevoland. Sovon Vogelonderzoek Nederland voerde de inventarisatie uit in opdracht van Flevo-landschap. De inventarisaties hebben ten doel

de betekenis van de gebieden of delen daarvan voor broedvogels vast te stellen en eventueel beheer te evalueren. Het basismateriaal van de inventarisatie is opgeslagen op het Sovon-bureau te Nijmegen. Digitale bestanden van de waarnemingen zijn terug te vinden in de archieven van Sovon en Het Flevo-landschap. Voor hulp in het veld en/of totstandkoming van het rapport danken wij: Lukas van Lier, Linde van der Burgh, Gerwin de Vries, Hans Rosenberg, Roelof Duijff, en René van de Ploeg.

Hemelsblauwe eieren van Zanglijster in omgevallen vlier in de Bruchtkamp, 19 april 2012 (Willem van Manen).

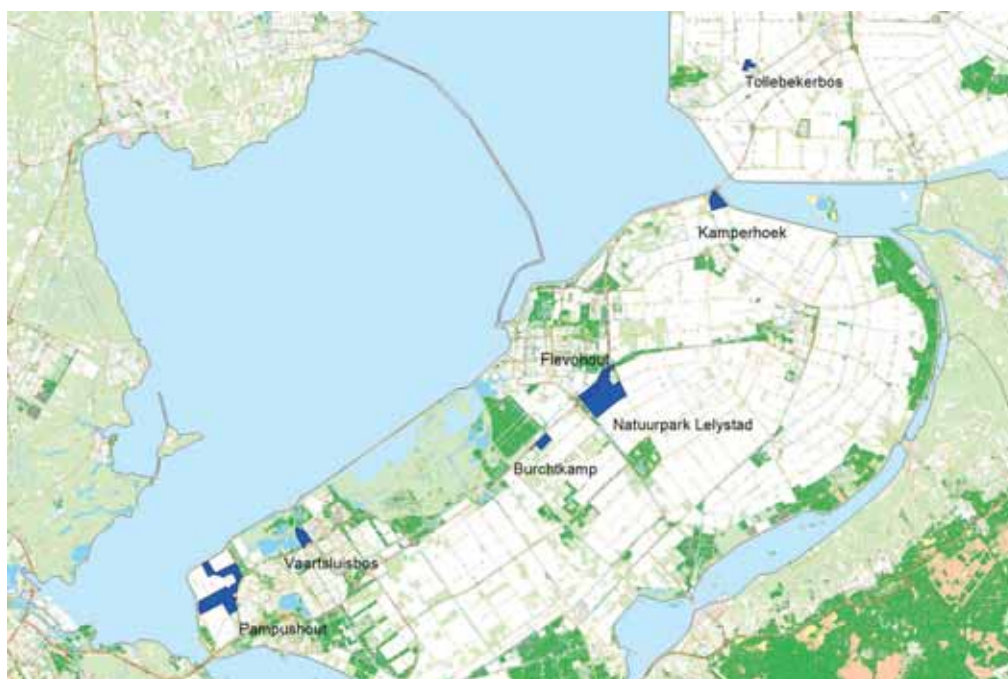

2. Gebiedsbeschrijving

De in 2012 geïnventariseerde terreinen liggen verspreid over de Provincie Flevoland (Figuur 1).

Hieronder worden ze afzonderlijk besproken.

Figuur 1. Ligging van de geïnventariseerde terreinen (1256 ha) in de Provincie Flevoland.

Tabel 1. Bodemgebruik in de onderzochte terreinen volgens Top-10-kaart (Bron: Het Flevolandschap 2012).

Gebied	Loofbos	Gemengdbos	Naaldbos	Griend	Grasland	Akker	Water	Wegen	Overig	Totaal
Burchtkamp	15,0	-	-	-	113,4	23,0	7,5	2,7	0,1	161,6
Flevohout	46,0	-	1,5	-	32,9	-	2,0	2,5	-	84,9
Kamperhoek	35,9	-	-	-	43,6	-	10,9	1,5	-	91,8
Natuurpark	151,0	8,4	0,5	2,2	133,0	15,5	57,9	14,0	1,6	384,0
Pampushout	269,6	-	-	-	121,6	15,6	8,1	11,1	1,0	427,1
Tollebekerbos	18,9	1,9	-	-	4,3	0,2	-	3,0	0,0	28,3
Vaartsluisbos	51,1	-	-	-	25,3	-	0,9	0,9	-	78,2
Totaal	587,5	10,3	2,0	2,2	474,0	54,3	87,2	35,7	2,7	1255,9

Tollebekerbos (28,3 ha)

Het Tollebekerbos grenst direct aan de bebouwing van het dorpje Tollebeek. Het bestaat merendeels uit loofbos aangelegd rond 1950, vlak na de drooglegging van de Noordoostpolder. De bomen zijn daarmee ouder dan in de overige onderzochte gebieden. Aangeplante boomsoorten zijn: Es, Beuk, Haagbeuk, Zomereik, Populier, Wilg, Fijnspar en Oostenrijkse den. In het noordelijke en zuidwestelijke deel zijn extensief beheerde graslandpercelen aanwezig. Over het algemeen is er veel aandacht besteed aan geleidelijke overgangen van bos naar open gebied, waardoor er in de randen veel struweel en opslag aanwezig is.

Kamperhoek (91,8 ha)

De Kamperhoek bestaat uit moeras, bos en natuurlijk ingerichte graslanden. Het gebied ligt in de noordelijkste punt van Oostelijk Flevoland. Het centrum bestaat uit een vrij grote plas (Pleisterplas) met een eiland. De plas is ongeveer 1,5 meter diep. De Kamperhoek wordt omsloten door een kade en een ringsloot. Vanuit de ringsloot wordt de waterstand door middel van een pomp op peil gehouden. De waterstand is dermate hoog dat het riet daardoor voor het grootste deel in het water staat. Het westelijke deel van het rietland wordt jaarlijks cyclisch gemaaid. Om de vegetatie op het grote eiland in de Pleisterplas kort te houden, wordt deze begraasd door een tweetal geiten en twee pony's.

Graslandpercelen en ouder opgaand loofbos wisselen elkaar af in het Tollebekerbos, 27 juni 2012 (Symen Deuzeman).

Overzicht over de Pleisterplas (linksboven) en begrazing door geiten van het eiland in de Pleisterplas (rechtsboven), 4 juli 2012. Natte afgegraven graslanden met opslag van riet en lisdodde in de zuidelijke graslanden (linksonder) en cyclisch maaibeheer van het moeras in het Kamperhoek (rechtsonder), 17 mei 2012 (Symen Deuzeman).

De bospercelen zijn geplant/opgeslagen rond 1968. Gebruikte boomsoorten zijn Es, Esdoorn, Iep, Populier, Zomereik, Wilg en Zwarte Els. De Zwarte Elzen vormen een bijna sluitende ring rond het moerasgedeelte en ook enkele eilandjes in de plas zijn begroeid met Zwarte Els. Sinds 1998 is het gebied uitgebreid met 24 ha grasland in het zuidelijke deel langs de Visvijverweg. In dit terrein is in 2000

veel natuurontwikkeling gepleegd. Er zijn drie grote waterpartijen gegraven met onder andere tot doel om water naar het moeras te kunnen pompen. In het oostelijke deel is de bodem over grote oppervlakte afgegraven. Dit is nu een zeer nat terrein met kleinere plasjes en riet-, lisdodde- en zeggevegetaties. Ook is er een grote Oeverzwaluwwand gecreëerd en liggen er enkele hogere bulten grond, die begroeid

zijn geraakt met Riet, Brandnetel en opslag van jong loofhout. Dit zijn resten van grond die hier in depot heeft gelegen. Het oostelijke deel van het grasland is verpacht aan een boer.

Natuurpark Lelystad (384,0 ha)

Het Natuurpark is een afwisselend gebied met bospartijen, wateren, veelal met rietzoom, struweel en het gebied is doorsneden met wegen en paden, al dan niet verhard. Ongeveer in het centrum ligt het kantoor annex bezoekerscentrum van Het Flevo-landschap. Op een aanzienlijk deel van de oppervlakte leven in uitgerasterde compartimenten dieren als Wisent, Eland, Wilde Zwaan, Otter, Edelhert, etc. Het gebied speelt een belangrijke rol in fok- en herintroductieprogramma's van bedreigde diersoorten als het Przewalskipaard en het Pater Davidshert. De compartimenten zijn dermate ruim dat ook veel wilde dieren ze gebruiken als leefgebied en hier en daar is de overgang tussen binnen en buiten het

raster nauwelijks zichtbaar. In de zuidpunt van het gebied worden geen dieren gehouden, het bestaat uit rustige bospercelen.

Het gebied wordt door de A6 en het Flevohout gescheiden van de bebouwing van Lelystad. In het noorden omringt het een omvangrijke vuilstort met de curieuze naam "Millieupark Lelystad".

De bossen in het Natuurpark stammen van rond 1970 en bestaan uit een veelheid aan boomsoorten als Es, Esdoorn, Haagbeuk, Zomereik, Populier, Beuk, Oostenrijkse den (1 perceeltje) en Fijnspar. Veel percelen hebben een rijke ondergroei van met name Brandnetel en Kleefkruid, maar in de meer gesloten perceeltjes naaldbos, Beuk en Zomereik kan een ondergroei vrijwel ontbreken.

Graslanden worden in de regel sterk begraasd en betreden door de aanwezige dieren en andere graslanden worden frequent gemaaid. In de compartimenten van de meeste grote grazers wordt naast de begrazing eenmaal per jaar gemaaid.

De Edelhertenweide bestaat uit een zeer afwisselend landschap met uitgestrekte riet- en brandnetelvegetaties, opslag van vlier en meidoorns en verspreid staande loofbomen (linksboven), 23 mei 2012. Het eiland in de Grote Plas is een zeer ondoordringbaar gebied met vlier, meidoorn en opgaand loofbos met elzen. Hier broedde het grootste deel van de Grauwe Ganzen(rechtsboven), 1 juni 2012. Langs de meeste eilanden in het Natuurpark is een vrij ijle waterrietzone aanwezig (linksonder), 1 juni 2012. Verspreid over het Natuurpark zijn diverse geulen en waterpartijen aanwezig die benut worden door water- en moerasvogels (rechtsonder), 1 juni 2012 (Symen Deuzeman).

Flevohout (84,9 ha)

Het Flevohout is een strook bos, afgewisseld met graslandjes, gelegen tussen de A6 en de Oostervaart. Aan de overzijde van de vaart liggen de woonwijken van Lelystad, bereikbaar via een fietsbrug. De bospercelen zijn jonger dan 20 jaar en nog niet geclassificeerd in de door ons gebruikte bosstatistiek.

Ze bestaan uit zeer veel (25) boomsoorten, die zijn aangeplant met het oog op de diverse toepassingen van hout.. Her en der zijn waterpartijen gegraven, die omgeven worden door rietvegetaties.

Burchtkamp (161,6 ha)

In Tabel 1 is een aanzienlijk deel van de Burchtkamp

Het Flevohout bestaat voornamelijk uit aangeplante zeer jonge loofhoutopstanden. Met name struweelvogels profiteren hiervan. Op de foto links een vrijwel geheel zwarte reeget bij de brede rij Populieren langs de A6 die benut worden door Buizerds (links), 17 mei 2012. Langs de Oostvaart zijn veel sporen te vinden van Bevers die het voorzien hebben op het jonge loofhout (rechts), 17 mei 2012 (Symen Deuzeman).

Opkomende brandnetel, vervallend vlierstruweel, deels met riet dichtgegroeide plas en hooiland met op de achtergrond struweel met sleedoorn (linksvoor Roodborsttapuit) in de Burchtkamp. Alle foto's genomen op 19 april (Willem van Manen).

geclassificeerd als "grasland". Voor de zuidelijke en oostelijke percelen gaat deze term wel op, maar voor de noordelijke en oostelijke niet. Het gebied rond de langgerekte plassen bestaat voornamelijk uit vlierstruweel en ruigte van voornamelijk Brandnetel en Kleefkruid. In de twee oostelijke plassen, parallel aan de A6 staat veel riet en is weinig open water (al is hier en daar het riet flink aangevreten door Grauwe Ganzen en staat water tussen de rietpollen). De meest westelijke plas, haaks op de A6, heeft voornamelijk zandige oevers, die jaarlijks worden gemaaid. Op deze vrij brede taluds staat een schrale vegetatie met onder meer Grote Ratelaar en Rietorchis. Langs de oevers van deze plas staat hier en daar een rietkraag. In de plas liggen enkele eilandjes met op een daarvan een bult met steilrand. De percelen grasland in het zuidwesten en zuidoosten van het gebied werden in 2012 alleen in de zomer begraasd. Enkele percelen werden gemaaid. Er liggen vijf akkers, waarvan drie met Luzerne van verschillende ouderdom en twee percelen met graan.

Perceel populieren gezien vanaf een buizerdnest op 17 april en zicht op populierenbos over brede strook grasland met Fluitekruid op 19 mei in het Vaartsluisbos (Willem van Manen).

Vaartsluisbos (78,2 ha)

Het Vaartsluisbos ligt tussen de vaarten ten noordwesten van de bebouwing van Almere, waarvan het wordt gescheiden door de buitenring. Daarnaast wordt het in het noordoosten begrensd door industrieterrein "De Vaart" en in het zuidwesten door de Noorderplassen.

Het betreft een opgaand bos dat is aangeplant rond 1980. Belangrijkste boomsoorten zijn Populier en Es. In de noordelijke punt staat een curieus vakje met open populier met ondergroei van zoete kers. In de meeste percelen is een ondergroei aanwezig van Brandnetel, al dan niet met Kleefkruid.

en het IJmeer. Het betreft niet een aaneengesloten bos, maar enkele, met elkaar verbonden blokken, met daartussen open akkers. Tussen de bospercelen liggen brede schouwpaden, grasstroken en grasvelden. Het Pampushout vormt een uitloopgebied voor Almere.

Pampushout (427,1 ha)

Het Pampushout is een tamelijk omvangrijk bosgebied ten westen van Almere, tussen de bebouwing

Links bos gedomineerd door haagbeuk, rechts populier met es en ondergroei van vlier. Pampushout, 13 april (Willem van Manen).

Van boven naar onder en links naar rechts achtereenvolgens bos gedomineerd door populier zonder ondergroei, Balsempopulier, Esdoorn en Zoete Kers en tenslotte Es. Pampushout, 13 april (Willem van Manen).

Het bos is aangeplant rond 1970 en 1980. Het bestaat uit diverse boomsoorten: Populier, Beuk, Zomereik, Es, Esdoorn, maar ook hier en daar Haagbeuk en berk. Er staat één perceeltje fijnspar. Vooral de populierenpercelen kennen een dichte ondergroei van Brandnetel en Kleefkruid. In per-

celen met eik staan verspreid brandnetels en de bodem onder Beuk of Haagbeuk is kaal. De door het gebied lopende tochten kennen hier en daar een rietkraag, evenals de plasjes en verbredingen van tochten met natuurontwikkeling.

3. Werkwijze en omstandigheden in 2012

Weersomstandigheden

De winter voorafgaand aan het broedseizoen was zacht, ondanks de koudegolf in de eerste helft van februari. Sneeuw viel er de afgelopen winter, in tegenstelling tot de twee voorgaande winters, nauwelijks. Het is niet aannemelijk dat het winterweer veel invloed heeft gehad op de voorjaarsaantallen van de meeste standvogels. Dit kan nog niet met zekerheid worden gesteld, want de broedvogelindexen van 2012 zijn nog niet berekend.

Na een mooie maartmaand (zeer zacht, droog en zonnig) was april vrij somber, koud, nat en windig. In mei zette het koude aprilweer door, maar door een flinke verbetering in de tweede helft van de maand, ging mei 2012 de boeken in als warm met een normale hoeveelheid neerslag en zon. Juni was koel en gemiddeld over het land genomen vrij nat en somber. Ook juli was nat en vrij koel, maar met een normale hoeveelheid zon (Bron: KNMI).

Het weer was regelmatig niet heel erg geschikt om te inventariseren, maar op veel dagen waren er geschikte momenten. De resultaten van de karteringen zijn mogelijk in geringe mate negatief beïnvloed door het weer.

Overige condities voor vogels

Het was een matig veldmuizenjaar en er was geen sprake van grootschalige rupsenvraat in zomereik.

Keuze van geïnventariseerde soorten

Alleen enkele algemene soorten (Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees, Gaai en Vink) zijn niet integraal geïnventariseerd, omdat kartering van deze soorten een andere aanpak vereist.

Veldwerk

Er werden vijf integrale inventarisatieronden uitgevoerd in de periode eind maart tot eind juli (Bijlage 1). Er werd 184 uur 10 minuten besteed aan veldwerk, wat neerkomt op 8,7 minuten per hectare. In mei en juni werden schemerrondes gemaakt. De kartering werd lopend en waar mogelijk fietsend uitgevoerd. In de ochtend van 1 juni zijn aanvullend alle plassen en eilanden van het Natuurpark per boot afgevaren om een zo volledig mogelijk beeld te verkrijgen van de aanwezige vogels, waarbij de nadruk lag op moeras- en watervogels. De Pleisterplas in het Kamperhoek is op 4 juli "afgepunterd", op zoek naar Buidelmezen.

Van roofvogels en kraaien werden nesten gezocht, in het geval van de roofvogels is in de meeste gevallen het broedsucces bepaald. Bij de meeste roofvogelnesten (met uitzondering van Kamperhoek en Tollebekerbos is tenminste éénmaal geklommen. Bij alle soorten is veel aandacht besteed aan uitsluitende waarnemingen. Willem van Manen karteerde de Burchtkamp, Vaartsluisbos en Pampushout, Symen Deuzeman het Tollebekerbos, Kamperhoek, Natuurpark Lelystad en Flevohout.

Uitwerking en interpretatie

Waarnemingen zijn vanaf de (papieren) veldkaart overgezet in de database van SOVON, waarbij meestal de standaard-broedcode werd meegegeven, maar in geval van zeldzame soorten en nestvondsten, werd deze code aangepast. De waarnemingen zijn geclusterd tot territoria met behulp het door SOVON ontwikkelde autoclusterprogramma volgens de criteria in van Dijk & Boele (2012). Vanwege het kleinere aantal bezoeken dan vereist in het BMP, zijn de criteria op enkele fronten versoepeld: De voorste datumgrens is met vijf dagen vervroegd en voor een territorium is slechts één (in van Dijk & Boele 2012 soms meer) geldige waarneming tussen de datumgrenzen nodig (zie criteria afgedrukt op verspreidingskaarten).

4. Resultaten

4.1. Soorten en aantallen

In de gebieden gebied werden 86 soorten broedvogels vastgesteld, waarvan er 77 werden geteld (Tabel

2) Twintig soorten staan op de Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels (van Beusekom et al. 2004) en zijn in Tabel 2 met een * gemarkeerd. Dichtheden staan in Tabel 3.

Tabel 2. Aantallen van integraal gekarteerde soorten broedvogels in enkele terreinen van Het Flevo-landschap in 2012.

Soort	Burcht-kamp	Flevo-hout	Kamper-hoek	Natuur-park	Pampus-hout	Tollebe-kerbos	Vaart-sluisbos	Totaal
Dodaars	1	-	2	-	-	-	-	3
Fuut	-	1	-	11	-	-	-	12
Blauwe Reiger	-	-	-	-	-	7	-	7
Ooievaar	-	1	-	11	-	-	-	12
Knobbelzwaan	3	-	3	2	1	-	-	9
Wilde Zwaan	-	-	-	1	-	-	-	1
Grauwe Gans	51	-	16	37	-	-	1	105
Nijlgans	1	-	1	1	-	1	-	4
Krakeend	11	2	5	4	5	-	1	28
Wilde Eend	6	5	10	19	8	1	1	50
Zomertaling*	3	-	1	-	-	-	1	5
Slobeend*	7	-	1	-	-	-	-	8
Kuifeend	18	1	4	13	1	-	-	37
Bruine Kiekendief	-	-	2	-	-	-	-	2
Havik	-	-	1	1	2	1	-	5
Sperwer	-	-	1	1	-	1	-	3
Buizerd	1	1	3	9	9	2	2	27
Waterral	1	-	5	1	-	-	-	7
Kwartelkoning*	-	-	-	3	-	-	-	3
Waterhoen	4	-	1	3	-	-	1	9
Meerkoet	8	5	21	29	11	-	1	75
Kleine Plevier	1	-	-	-	-	-	-	1
Watersnip*	-	-	1	-	-	-	-	1
Houtsnip	-	-	-	1	-	-	-	1
Holenduif	-	-	3	3	-	-	-	6
Houtduif	4	4	7	31	15	5	4	70
Zomertortel*	-	-	-	13	-	1	-	14
Koekoek*	1	2	2	8	4	-	1	18
Kerkuil*	-	-	-	1	-	-	-	1
IJsvogel	-	-	1	-	-	-	-	1
Grote Bonte Specht	1	3	6	24	37	5	6	82
Kleine Bonte Specht	-	-	1	1	-	-	-	2
Oeverzwaluw	-	-	510	-	115	-	-	625
Boerenzwaluw*	-	-	-	2	-	-	-	2
Boompieper	-	2	-	3	4	-	-	9
Graspieper*	-	-	1	-	-	-	-	1
Gele Kwikstaart*	-	-	2	1	-	-	-	3
Witte Kwikstaart	1	-	4	5	-	-	-	10
Heggenmus	11	9	10	38	21	6	6	101
Nachtegaal*	5	3	4	25	1	3	-	41
Blauwborst	3	-	9	1	3	-	-	16
Gekraagde Roodstaart	-	-	-	3	-	-	-	3
Roodborsttapuit	4	-	2	-	-	-	-	6

Soort	Burcht-kamp	Flevo-hout	Kamper-hoek	Natuur-park	Pampus-hout	Tollebe-kerbos	Vaart-sluisbos	Totaal
Zanglijster	12	18	17	78	76	10	11	222
Grote Lijster	-	-	1	5	3	1	-	10
Sprinkhaanzanger	11	-	2	11	1	-	2	27
Snor*	-	-	3	-	-	-	-	3
Rietzanger	6	-	5	2	2	-	-	15
Bosrietzanger	41	6	13	38	37	-	5	140
Kleine Karekiet	51	13	98	86	79	-	4	331
Grote Karekiet*	-	-	1	-	-	-	-	1
Spotvogel*	-	-	-	1	5	1	-	7
Braamsluiper	-	-	-	1	-	-	-	1
Grasmus	44	10	9	59	37	4	9	172
Tuinfluiter	29	16	27	88	99	13	12	284
Zwartkop	52	41	41	184	215	33	41	607
Goudhaan	-	-	-	4	-	-	-	4
Grauwe Vliegenvanger*	-	-	2	8	3	3	2	18
Bonte Vliegenvanger	-	-	-	1	-	-	-	1
Baardman	-	-	6	-	-	-	-	6
Staartmees	4	3	5	22	22	3	2	61
Matkop*	4	4	-	14	11	1	2	36
Boomklever	-	1	3	15	2	5	1	27
Boomkruiper	2	2	9	29	24	5	4	75
Buidelmees	-	-	1	-	-	-	-	1
Wielewaal*	-	1	1	7	7	1	-	17
Gaai	7	3	-	18	23	-	4	55
Ekster	-	1	-	2	-	-	-	3
Zwarte Kraai	3	5	2	5	19	1	2	37
Spreeuw	-	-	1	13	1	3	-	18
Huismus*	-	-	-	11	-	-	-	11
Ringmus*	-	-	-	2	-	-	-	2
Groenling	6	15	2	46	16	2	4	91
Putter	10	3	7	8	8	4	-	40
Kneu*	12	3	1	11	1	-	-	28
Appelvink	1	8	8	52	31	6	8	114
Rietgors	13	3	27	9	2	-	-	54

Tabel 3. Dichtheden (N/100ha) van integraal gekarteerde soorten broedvogels in enkele terreinen van Het Flevo-landschap in 2012.

Soort	Burcht-kamp	Flevo-hout	Kamper-hoek	Natuur-park	Pampus-hout	Tollebe-kerbos	Vaart-sluisbos	Totaal
Dodaars	0,6	-	2,2	-	-	-	-	0,2
Fuut	-	1,2	-	2,9	-	-	-	0,9
Blauwe Reiger	-	-	-	-	-	24,7	-	0,6
Ooievaar	-	1,2	-	2,9	-	-	-	1,0
Knobbelzwaan	1,9	-	3,3	0,5	0,2	-	-	0,7
Wilde Zwaan	-	-	-	0,3	-	-	-	0,1
Grauwe Gans	31,6	-	17,4	9,6	-	-	1,3	8,3
Nijlgans	0,6	-	1,1	0,3	-	3,5	-	0,3
Krakeend	6,8	2,4	5,4	1,0	1,1	-	1,3	2,2
Wilde Eend	3,7	5,9	10,9	4,9	1,8	3,5	1,3	4,0
Zomertaling	1,9	-	1,1	-	-	-	1,3	0,4
Slobeend	4,3	-	1,1	-	-	-	-	0,6
Kuifeend	11,1	1,2	4,4	3,4	0,2	-	-	2,9
Bruine Kiekendief	-	-	2,2	-	-	-	-	0,2
Havik	-	-	1,1	0,3	0,5	3,5	-	0,4
Sperwer	-	-	1,1	0,3	-	3,5	-	0,2
Buizerd	0,6	1,2	3,3	2,3	2,1	7,1	2,6	2,1
Waterral	0,6	-	5,4	0,3	-	-	-	0,6
Kwartelkoning	-	-	-	0,8	-	-	-	0,2
Waterhoen	2,5	-	1,1	0,8	-	-	1,3	0,7
Meerkoet	4,9	5,9	22,9	7,6	2,5	-	1,3	5,9
Kleine Plevier	0,6	-	-	-	-	-	-	0,1
Watersnip	-	-	1,1	-	-	-	-	0,1
Houtsnip	-	-	-	0,3	-	-	-	0,1
Holenduif	-	-	3,3	0,8	-	-	-	0,5
Houtduif	2,5	4,7	7,6	8,1	3,4	17,7	5,1	5,5
Zomertortel	-	-	-	3,4	-	3,5	-	1,1
Koekoek	0,6	2,4	2,2	2,1	0,9	-	1,3	1,4
Kerkuil	-	-	-	0,3	-	-	-	0,1
IJsvogel	-	-	1,1	-	-	-	-	0,1
Grote Bonte Specht	0,6	3,5	6,5	6,2	8,5	17,7	7,7	6,5
Kleine Bonte Specht	-	-	1,1	0,3	-	-	-	0,2
Oeverzwaluw	-	-	555,5	-	26,4	-	-	49,4
Boerenzwaluw	-	-	-	0,5	-	-	-	0,2
Boompieper	-	2,4	-	0,8	0,9	-	-	0,7
Graspieper	-	-	1,1	-	-	-	-	0,1
Gele Kwikstaart	-	-	2,2	0,3	-	-	-	0,2
Witte Kwikstaart	0,6	-	4,4	1,3	-	-	-	0,8
Heggenmus	6,8	10,6	10,9	9,9	4,8	21,2	7,7	8,0
Nachtegaal	3,1	3,5	4,4	6,5	0,2	10,6	-	3,2
Blauwborst	1,9	-	9,8	0,3	0,7	-	-	1,3
Gekraagde Roodstaart	-	-	-	0,8	-	-	-	0,2
Roodborsttapuit	2,5	-	2,2	-	-	-	-	0,5
Zanglijster	7,4	21,2	18,5	20,3	17,4	35,4	14,1	17,6
Grote Lijster	-	-	1,1	1,3	0,7	3,5	-	0,8
Sprinkhaanzanger	6,8	-	2,2	2,9	0,2	-	2,6	2,1
Snor	-	-	3,3	-	-	-	-	0,2
Rietzanger	3,7	-	5,4	0,5	0,5	-	-	1,2
Bosrietzanger	25,4	7,1	14,2	9,9	8,5	-	6,4	11,1

Soort	Burcht- kamp	Flevo- hout	Kamper- hoek	Natuur- park	Pampus- hout	Tollebe- kerbos	Vaart- sluisbos	Totaal
Kleine Karekiet	31,6	15,3	106,7	22,4	18,1	-	5,1	26,2
Grote Karekiet	-	-	1,1	-	-	-	-	0,1
Spotvogel	-	-	-	0,3	1,1	3,5	-	0,6
Braamsluiper	-	-	-	0,3	-	-	-	0,1
Grasmus	27,2	11,8	9,8	15,4	8,5	14,1	11,5	13,6
Tuinfluiter	17,9	18,8	29,4	22,9	22,7	46,0	15,4	22,5
Zwartkop	32,2	48,3	44,7	47,9	49,3	116,7	52,4	48,0
Goudhaan	-	-	-	1,0	-	-	-	0,3
Grauwe Vliegenvanger	-	-	2,2	2,1	0,7	10,6	2,6	1,4
Bonte Vliegenvanger	-	-	-	0,3	-	-	-	0,1
Baardman	-	-	6,5	-	-	-	-	0,5
Staartmees	2,5	3,5	5,4	5,7	5,0	10,6	2,6	4,8
Matkop	2,5	4,7	-	3,6	2,5	3,5	2,6	2,8
Boomklever	-	1,2	3,3	3,9	0,5	17,7	1,3	2,1
Boomkruiper	1,2	2,4	9,8	7,6	5,5	17,7	5,1	5,9
Buidelmees	-	-	1,1	-	-	-	-	0,1
Wielewaal	-	1,2	1,1	1,8	1,6	3,5	-	1,3
Gaai	4,3	3,5	-	4,7	5,3	-	5,1	4,3
Ekster	-	1,2	-	0,5	-	-	-	0,2
Zwarte Kraai	1,9	5,9	2,2	1,3	4,4	3,5	2,6	2,9
Spreeuw	-	-	1,1	3,4	0,2	10,6	-	1,4
Huismus	-	-	-	2,9	-	-	-	0,9
Ringmus	-	-	-	0,5	-	-	-	0,2
Groenling	3,7	17,7	2,2	12,0	3,7	7,1	5,1	7,2
Putter	6,2	3,5	7,6	2,1	1,8	14,1	-	3,2
Kneu	7,4	3,5	1,1	2,9	0,2	-	-	2,2
Appelvink	0,6	9,4	8,7	13,5	7,1	21,2	10,2	9,0
Rietgors	8,0	3,5	29,4	2,3	0,5	-	-	4,3

4.2. Vergelijking met eerdere karteringen

Er zijn gegevens van eerdere inventarisaties bekend uit de Burchtkamp, Kamperhoek, Natuurpark Lelystad, Tollebekerbos en Vaartsluisbos. Hieronder worden deze per gebied besproken.

Burchtkamp

De Burchtkamp werd eerder gekarteerd in 1998 (Bonder 1998) en 2000 (Jalving 2001). De resultaten van de drie beschikbare karteringen staan in Tabel 4. Van de watervogels is Dodaars afgenomen en Bergeend verdwenen, maar vrijwel alle andere eendensoorten laten een toename zien. Waterhoen lijkt stabiel, maar Meerkoet nam in aantal af. Oorzaak voor afname van Dodaars is onduidelijk. Op andere plekken in Flevoland neemt de soort niet af in aantal en de excessieve toename van Grauwe Gans lijkt elders geen probleem te vormen voor de soort. Verdwijnen van Bergeend hangt samen met verdwijnen van pioniersituaties en mogelijk toename van grondpredatoren. De toename van de andere een-

densoorten is vreemd en werd in de andere gebieden (Kamperhoek en Natuurpark) niet vastgesteld. Afname van Meerkoet zou een gevolg kunnen zijn van dichtgroei van een deel van de plassen en het dichtgroei van de omgeving, waardoor die niet als foerageergebied kan worden gebruikt. Van de moerasvogels werd de Roerdomp niet vastgesteld in 2012, verdwenen Bruine Kiekendief en Baardman, nam Blauwborst sterk in aantal af, namen Rietzanger en Kleine Karekiet in aantal toe, terwijl Sprinkhaanzanger en Bosrietzanger in aantal toenamen of stabiel bleven. Met het langzaam hoger worden van struiken en bomen en het verlanden en verruigen (en verganzen?) van de vegetaties in de plassen, wordt het gebied minder geschikt voor Roerdomp, Bruine Kiekendief, Baardman en Blauwborst. De Kleine Karekiet lijkt hier voorlopig minder last van te hebben en de Rietzanger waarschijnlijk tijdelijk voordeel. Sprinkhaanzanger en Bosrietzanger zijn in het gebied nauwelijks moerasvogel te noemen en komen voor in de met brandnetels begroeide ruitgen en hier en daar in licht begraaide hooiland in

het zuidwesten van het gebied.

Onder soorten van struwelen verdween de Zomertortel, bleven Heggenmus, Nachtegaal, Grasmus en Tuinfluiter min of meer gelijk in aantal en namen Nachtegaal en Zwartkop in aantal toe. Zaadeters als Kneu, Groenling en Putter waren stabiel of namen licht toe. De stabiele aantallen van Heggenmus, Grasmus en Tuinfluiter zijn mogelijk gevolg van het stabiele milieu van brandnetel en vlier (geldt ook voor Bosriet- en Sprinkhaanzanger). Vermoedelijk vindt alleen verdere verbossing plaats langs de randen van het gebied, die tenminste voor een deel de toename van Zwartkop verklaart. Deze nog vrij jonge randzone met hier en daar een mooie mantelvegetatie vormen broedhabitat voor de Nachtegaal (die niet voorkomt in de grotere vlakken brandnetel/vlier). Dat Groenling, Putter en Kneu in aantal toenemen

of stabiel zijn, heeft waarschijnlijk meer te maken met de foerageermogelijkheden in de hooilanden dan met de toestand van de struwelen (al zijn die wel noodzakelijk om in te broeden. Het verdwijnen van Zomertortel blijft in zekere zin duister. Van de andere kant is minstens zo onduidelijk waarom de soort eens zo talrijk was in Flevoland.

Echte bossoorten zijn schaars in de Burchtkamp en hoewel het gebied geleidelijk aan geschikter zal worden laten de aangetroffen soorten geen toename zien.

Soorten van open grasland en akker zijn uit het gebied verdwenen. Ook Boompieper en Kwartelkoning, die van meer ruiger hooiland houden, werden in 2012 niet vastgesteld, in tegenstelling tot Roodborsttapuit, die stabiel bleef.

Tabel 4. Aantallen broedvogels in de Burchtkamp in 1998 (Bonder1998) en 2000 (Jalving 2001), vergeleken met de aantallen vastgesteld in 2012

Soort	1998	2000	2012	Soort	1998	2000	2012
Dodaars	6	5	1	Nachtegaal	3	3	5
Roerdomp	0	1	0	Blauwborst	8	15	3
Knobbelzwaan	1	2	3	Roodborsttapuit	3	0	4
Grauwe Gans	0	2	51	Zanglijster	12	+	12
Bergeend	2	0	0	Sprinkhaanzanger	2	15	11
Nijlgans	0	0	1	Rietzanger	1	4	6
Krakeend	5	6	11	Bosrietzanger	34	+	41
Zomertaling	0	1	3	Kleine Karekiet	35	+	51
Slobeend	2	1	7	Grasmus	45	69	44
Kuifeend	7	8	18	Tuinfluiter	31	+	29
Bruine Kiekendief	1	1	0	Zwartkop	28	+	52
Sperwer	1	0	0	Baardman	1	1	0
Buizerd	2	2	1	Staartmees	2	+	4
Torenvalk	1	0	0	Matkop	8	6	4
Waterral	2	2	1	Boomkruiper	0	1	2
Kwartel	1	0	0	Gaai	4	+	7
Kwartelkoning	6	0	0	Ekster	3	0	0
Waterhoen	3	+	4	Zwarte Kraai	9	2	3
Meerkoet	30	+	8	Ringmus	1	?	0
Kievit	2	3	0	Groenling	3	6	6
Kleine Plevier	1	1	1	Putter	4	11	10
Houtsnip	1	0	0	Kneu	3	6	12
Zomertortel	6	4	0	Appelvink	0	0	1
Koekoek	1	3	1	Rietgors	17	13	13
Ransuil	1	1	0				
Grote Bonte Specht	1	2	1				
Oeverzwaluw	24	3	0				
Veldleeuwerik	3	4	0				
Boompieper	1	3	0				
Graspieper	1	1	0				
Witte Kwikstaart	2	+	1				
Gele Kwikstaart	0	1	0				
Heggenmus	14	+	11				

Kamperhoek

Kamperhoek werd in 1998 geïnventariseerd door Bonder (1998), in 2001 door van der Heide & Schut (2002) en in 2006 door Heikoop & van der Heide (2007). In 1998 werden alleen het bos- en moerasgedeelte onderzocht (67 ha) maar in 2001 en 2006 zijn dezelfde grenzen aangehouden als in 2012. De aantallen die in de verschillende jaren werden aangetroffen, staan in Tabel 5.

Onder de watervogels waren Dodaars, Fuut en Meerkoet min of meer stabiel, het aantal Knobbelzwanen schommelde sterk, Grauwe Gans, Krakeend, Kuifeend namen in aantal toe en Waterhoen in aantal af. De overige soorten waren aanwezig in klein aantal en hadden geen duidelijke trend. De relatief hoge aantallen van veel soorten in 2006 berusten mogelijk op een waarnemer-effect.

Van de moerasvogels was het aantal Bruine Kiekendieven tamelijk constant over de jaren. In 2001 ontbrak de soort, omdat toen grote delen van het gebied net waren vergraven. Hetzelfde geldt voor Waterral, Koekoek, Blauwborst, en Bosrietzanger. Sprinkhaanzanger, Snor, Rietzanger, Baardman en Buidelmees namen in aantal toe of vestigden zich recent. Deze situatie is tamelijk bijzonder, omdat in de meeste moerasgebieden die we de afgelopen jaren onderzochten, veel moerasvogels in aantal afnamen of verdwenen. Vermoedelijk is het gehandhaafde waterpeil gunstig voor deze moerasvogels, omdat het riet hierdoor permanent in het water staat. Daar-

naast is er veel nat rietland ontstaan in de afgegraven graslandpercelen in het zuidelijke deel van het gebied, waardoor nieuw geschikt habitat is ontstaan. Van de struweelsoorten namen Heggenmus, Spotvogel en Tuinfluiter in aantal af, en Zwartkop, Grasmus en Putter toe. Deze veranderingen zijn moeilijk te verklaren aan de hand van ontwikkelingen in het landschap.

De meeste soorten van bos tonen een vrij stabiel aantalsverloop. Exponenten van ouder bos namen in aantal toe (Boomklever, Grote Bonte Specht en Appelvink). De Matkop als typische soort van jong bos, werd in 2012 niet meer vastgesteld.

Zeslegsel van de Witte Kwikstaart in één van de vogelkijkhutten in het Kamperhoek, 17 mei 2012 (Syman Deuzeman).

Tabel 5. Broedvogelaantallen in 1998 (Bonder 1998), 2001 (van der Heide & Schut 2002) en 2006 (Heikoop & van der Heide 2007), vergeleken met de aantallen in 2012. Voor 1998 is alleen het deel vergeleken dat ook in dat jaar werd onderzocht.

Soort	Bos/moeras (67 ha)		Hele gebied (92 ha)		
	1998	2012	2001	2006	2012
Dodaars	1	1	0	2	2
Fuut	0	0	0	2	0
Knobbelzwaan	1	1	1	8	3
Grauwe Gans	0	13	0	8	16
Bergeend	0	0	0	1	0
Nijlgans	0	0	0	3	1
Krakeend	0	4	0	3	5
Wilde Eend	18	8	+	31	10
Zomertaling	0	0	0	2	1
Slobeend	1	0	0	2	1
Kuifeend	0	3	0	2	4
Bruine Kiekendief	2	2	0	3	2
Havik	1	1	1	1	1
Sperwer	0	1	0	0	1
Buizerd	2	3	2	2	3
Waterral	4	4	3	8	5
Waterhoen	4	1	3	3	1
Meerkoet	8	11	+	23	21

Soort	Bos/moeras (67 ha)		Hele gebied (92 ha)		
	1998	2012	2001	2006	2012
Kleine Plevier	0	0	0	1	0
Kievit	0	0	0	1	0
Watersnip	0	1	0	0	1
Houtsnip	2	0	0	3	0
Holenduif	0	3	1	4	3
Houtduif	4	7	+	4	7
Koekoek	2	2	1	2	2
Ransuil	1	0	0	0	0
Kerkuil	0	0	1	1	0
IJsvogel	0	1	0	1	1
Grote Bonte Specht	3	6	1	4	6
Kleine Bonte Specht	1	1	0	0	1
Oeverzwaluw	0	0	0	222	510
Boompieper	0	0	0	1	0
Graspieper	0	1	0	0	1
Witte Kwikstaart	2	3	+	+	4
Gele Kwikstaart	0	0	0	1	2
Heggenmus	18	9	+	+	10
Nachtegaal	4	4	6	7	4
Blauwborst	11	7	6	5	9
Roodborsttapuit	0	1	0	0	2
Zanglijster	27	17	+	+	17
Grote Lijster	0	1	0	0	1
Sprinkhaanzanger	0	2	0	8	2
Snor	0	3	0	0	3
Rietzanger	2	4	2	0	5
Bosrietzanger	7	8	11	18	13
Kleine Karekiet	44	72	+	128	98
Grote Karekiet	0	1	0	0	1
Spotvogel	7	0	3	0	0
Braamsluiper	1	0	1	1	0
Grasmus	0	5	0	16	9
Tuinfluiters	38	26	+	+	27
Zwartkop	21	41	+	+	41
Grauwe Vliegenvanger	1	2	2	0	2
Baardman	4	6	0	4	6
Staartmees	1	5	+	+	5
Matkop	4	0	1	1	0
Boomklever	0	3	0	0	3
Boomkruiper	12	9	4	16	9
Gaai	2	0	+	+	1
Buidelmees	0	1	0	0	1
Wielewaal	0	1	0	0	1
Zwarte Kraai	3	2	1	1	2
Spreeuw	1	1	+	+	1
Groenling	0	2	1	3	2
Sijs	0	0	1	0	0
Putter	0	7	1	6	7
Kneu	0	1	0	3	1
Goudvink	0	0	0	1	0
Appelvink	2	8	2	3	8
Rietgors	34	24	13	24	27

Natuurpark Lelystad

Met uitzonderingen van Fuut en Waterhoen, doen alle watervogels in het gebied het ronduit slecht en enkele soorten verdwenen zelfs als broedvogel. Zelfs de Grauwe Gans nam af in aantal, daar waar aantallen in alle andere gebieden een sterke groei doormaakten. We hebben geen idee waardoor deze afname is veroorzaakt. Net als in de andere gebieden zal het bos in de omgeving ouder zijn geworden en mogelijk het aantal predatoren zijn toegenomen, maar dat kan dus onmogelijk de oorzaak zijn voor

een dergelijke afname.

Ook soorten van rietkragen en verlandingzones namen meest in aantal af. Roerdomp, Bruine Kiekendief, Grote Karekiet en Buidelmees werden in 2012 niet meer vastgesteld en Koekoek, Blauwborst, Bosrietzanger en Rietgors namen in aantal af. Het aantal van Sprinkhaanzanger, Rietzanger en Kleine Karekiet bleef tamelijk constant. Wat betreft moerasvogels komt het aantalsverloop sterk overeen met andere gebieden van Het Flevo-landschap die recentelijk werden onderzocht.

Tabel 6. Aantallen broedvogels in Natuurpark Lelystad in 1998 (Bonder1998), 2005 (Heikoop 2006) en 2012.

Soort	1998	2005	2012	Soort	1998	2005	2012
Dodaars	5	9	0	Heggenmus	87	?	38
Fuut	16	9	11	Nachtegaal	15	38	25
Roerdomp	1	0	0	Blauwborst	29	3	1
Ooievaar	+	+	11	Gekraagde Roodstaart	1	0	3
Knobbelzwaan	8	6	2	Paapje	1	0	0
Wilde Zwaan	0	0	1	Kramsvogel	1	0	0
Rietgans	2	0	0	Zanglijster	118	+	78
Kolgans	4	2	0	Grote Lijster	3	2	5
Grauwe Gans	51	49	37	Sprinkhaanzanger	13	15	11
Bergeend	9	3	0	Rietzanger	2	1	2
Nijlgans	0	0	1	Bosrietzanger	84	+	38
Krakeend	8	4	4	Kleine Karekiet	109	106	86
Wilde Eend	39	37	19	Grote Karekiet	1	0	0
Kuifeend	34	14	13	Spotvogel	8	7	1
Bruine Kiekendief	1	0	0	Braamsluiper	3	3	1
Havik	1	1	1	Grasmus	66	54	58
Sperwer	0	1	1	Tuinfluiter	102	+	88
Buizerd	11	11	8	Zwartkop	162	+	184
Patrijs	1	0	0	Grauwe Vliegenvanger	0	+	8
Fazant	5	0	0	Bonte Vliegenvanger	0	0	1
Waterral	3	2	1	Staartmees	17	+	22
Kwartelkoning	0	0	3	Matkop	30	19	14
Waterhoen	4	3	3	Boomklever	0	3	15
Meerkoet	70	42	29	Boomkruiper	9	31	28
Kleine Plevier	3	0	0	Grauwe Klauwier	1	0	0
Houtsnip	22	7	1	Buidelmees	1	0	0
Holenduif	5	0	3	Wielewaal	2	0	7
Houtduif	52	?	31	Gaai	31	+	18
Zomertortel	17	37	13	Ekster	4	+	2
Koekoek	13	13	7	Zwarte Kraai	14	+	5
Kerkuil	1	1	1	Raaf	1	0	0
Ransuil	2	0	0	Spreeuw	0	+	13
IJsvogel	0	1	0	Huismus	12	10	11
Grote Bonte Specht	19	21	23	Ringmus	1	0	2
Kleine Bonte Specht	2	1	1	Groenling	18	52	45
Boerenwaluw	1	0	2	Putter	13	18	8
Boompieper	2	2	3	Kneu	15	4	11
Graspieper	1	0	0	Goudvink	1	0	0
Witte Kwikstaart	12	?	5	Appelvink	23	28	52
Gele Kwikstaart	0	0	1	Rietgors	36	14	9

Soorten van struwelen, Nachtegaal, Grasmus, Tuinfluiter, Zwartkop, Groenling, Putter en Keu namen af noch toe, zij het met soms een behoorlijke schommeling. Hetzelfde geldt min of meer voor de Zomertortel (vreemd is de uitschieter van 37 paren in 2005), die in 1998 nauwelijks met meer paren aanwezig was dan in 2012. Het Natuurpark geldt waarschijnlijk als een van de weinige gebieden in Nederland dat kan bogen op een populatie Zomertortels. Spotvogel en Braamsluiper namen in aantal af, net als overal elders in Flevoland.

Van de bosvogels doen de soorten van ouder bos het goed: Boomklever, Grauwe Vliegenvanger en Appelvink namen in aantal toe. Merkwaardig is het uitblijven van een toename van Grote- en Kleine Bonte Specht, al moet worden gezegd dat aantallen tijdens de vorige karteringen opmerkelijk hoog waren in vergelijking met andere karteringen in Flevoland uit

Tabel 7. Aantallen broedvogels in het Tollebekerbos in 2000 (Koopmans & Jalving 2001) en 2012.

Soort	2000	2012
Blauwe Reiger	0	7
Nijlgans	0	1
Wilde Eend	+	1
Havik	1	1
Sperwer	0	1
Buizerd	0	2
Houtduif	+	5
Zomertortel	0	1
Grote Bonte Specht	3	5
Heggenmus	+	6
Nachtegaal	0	3
Gekraagde Roodstaart	1	0
Zanglijster	+	10
Grote Lijster	0	1
Bosrietzanger	+	0
Spotvogel	0	1
Grasmus	0	4
Tuinfluiter	+	13
Zwartkop	+	33
Goudhaan	1	0
Grauwe Vliegenvanger	4	3
Staartmees	+	3
Matkop	0	1
Boomklever	0	5
Boomkruiper	5	5
Wielewaal	0	1
Gaai	+	0
Zwarte Kraai	0	1
Spreeuw	+	3
Groenling	0	2
Putter	0	4
Appelvink	6	6

dezelfde periode. De Matkop, die jonge opstanden prefereert, nam sterk in aantal af, evenals Houtsnip. Bosroofvogels waren opvallend constant.

Tollebekerbos

De gegevens uit het Tollebekerbos in 2000 wekken de indruk dat er destijds niet erg nauwkeurig is gekeken. Tamelijk veel soorten, ook soorten die sindsdien landelijk sterk in aantal zijn afgenomen, staan niet op de lijst van aangetroffen soorten (Zomertortel, Spotvogel, Matkop, Wielewaal). Het is mogelijk dat de gevonden toenames reëel zijn.

Vaartsluisbos

Vergeleken met de kartering in 2000 verdwenen vooral soorten van ruigte en halfopen terrein uit het gebied. Het gaat om Boompieper, Witte Kwikstaart, Blauwborst, Putter, Kneu en Rietgors. De Grasmus nam in aantal af. Jammer genoeg werden destijds maar weinig bosvogels in de inventarisatie betrokken, zodat we niet weten hoe het Houtduif, Tuinfluiter en Zwartkop verging. Soorten van ouder bos, als Grote Bonte Specht, Grauwe Vliegenvanger, Boomklever en Appelvink namen in aantal toe.

Tabel 8. Aantallen broedvogels in het Vaartsluisbos in 2000 (Koopmans & Jalving 2001) en 2012.

Soort	2000	2012
Grauwe Gans	0	1
Krakeend	0	1
Wilde Eend	+	1
Zomertaling	0	1
Havik	1	0
Buizerd	1	2
Waterhoen	0	1
Meerkoet	+	1
Houtduif	+	4
Koekoek	1	1
Grote Bonte Specht	3	6
Boompieper	6	0
Witte Kwikstaart	+	0
Heggenmus	+	6
Blauwborst	1	0
Gekraagde Roodstaart	1	0
Zanglijster	+	11
Sprinkhaanzanger	0	2
Bosrietzanger	+	5
Kleine Karekiet	+	4
Spotvogel	1	0
Grasmus	16	9
Tuinfluiter	+	12
Zwartkop	+	41
Grauwe Vliegenvanger	0	2
Staartmees	0	2

Soort	2000	2012
Matkop	2	2
Boomklever	0	1
Boomkruiper	3	4
Wielewaal	1	0
Gaai	+	4
Zwarte Kraai	2	2
Spreeuw	+	0
Groenling	6	4
Putter	7	0
Kneu	4	0
Appelvink	5	8
Goudvink	1	0
Rietgors	2	0

4.3. Soortbesprekingen

Dit hoofdstuk geeft informatie over interpretatie van waarnemingen en broedbiologie. Soorten waarover niet veel meer valt te vertellen dan is af te leiden uit de verspreidingskaarten, worden derhalve niet besproken. Informatie over aantalsverloop is in de meeste gevallen te vinden in hoofdstuk 4.2.

BLAUWE REIGER, N=7

In het meest zuidoostelijke puntje van het Tollebeckerbos bevond zich kolonie met Blauwe Reigers in een opstand met grove dennen. Op elk van de aanwezige nesten bevonden zich tenminste jongen. Vanwege de dichte opstand was het lastig op de nesten zelf te kijken, zodat het exacte broedsucces per nest niet geregistreerd kon worden. Het bewuste perceel bleek ook gebruikt te worden als slaappleats, lang na het uitvliegen van de jongen. Dit werd vastgesteld tijdens de avondronde van 17 juni, toen meerdere individuen gerichte slaapvluchten ondernamen. Het ging zeker om tenminste 15-20 reigers.

OoIEVAAR, N=12

Ooievaars maakten gretig gebruik van de speciaal daarvoor geplaatste palen in het Natuurpark. In de Edelhertenweide rondom het beheerkantoor werden de meeste paren vastgesteld (zes nesten) en verspreid over het Natuurpark waren nog vijf nesten bezet. Op de meeste nesten was het duidelijk dat er gebroed werd, maar op sommige palen waren wel steeds individuen aanwezig, maar was het soms de vraag of ze ook echt aan het broeden waren. Het bijhouden van het broedsucces en het ringen van de nestjongen wordt jaarlijks bijgehouden door de landelijke werkgroep Ooievaars. De indruk bestond dat het broedsucces erg mager was in het Natuurpark, vermoedelijk vanwege het natte en koude weer in de

Het paartje Ooievaars in de electriciteitsmast in Flevohout bouwde een nieuw nest en wist uiteindelijk twee jongen groot te brengen, 21 april 2012 (Symen Deuzeman).

jongenfase in mei en juni.

In Flevohout bouwde een paar een nieuw nest in een electriciteitsmast, direct naast de fietsbrug. Dit paar broedde succesvol en op 22 juni werden twee jongen op het nest gezien. Net buiten het Flevohout, ten noorden van de Oostvaart, broedden twee paren op een paal. Het broedsucces hiervan is niet genoteerd.

WILDE ZWAAN, N=1

Gedurende het broedseizoen waren twee paren en een tweedejaars vogel (geboren in het Natuurpark) aanwezig rondom het Bevergebied en de naastgelegen plassen. Eén van de twee paren gedroeg zich tamelijk verdacht en de mogelijkheid werd opgehouden dat het paar in het onoverzichtelijke gebied een broedpoging ondernam. Mocht dit zo zijn geweest, dan is het broedsel mislukt, want er werden geen jonge zwanen waargenomen. Het andere paar en het

Eén van de paartjes Wilde Zwanen gedroeg zich verdacht gedurende het broedseizoen, maar wist geen jongen groot te brengen, Natuurpark, 21 april 2012 (Symen Deuzeman).

onvolwassen dier gedroegen zich geenszins territoriaal en verplaatsen zich over veel grotere afstanden, ook op de Centrale Plas.

GRAUWE GANS, N=105

Verreweg de meeste paren werden aangetroffen in de Burchtkamp. De vogels broedden hier voornamelijk in de met riet begroeide slenken. Slechts enkele paren werden met jongen gezien, maar dit zegt waarschijnlijk weinig over het broedsucces, omdat Grauwe Ganzen met jongen zich al in de eerste dagen over grote afstanden kunnen verplaatsen. De grootste concentratie aan broedende Grauwe Ganzen in het Natuurpark werd vastgesteld op het grote eiland in de Centrale Plas. Kleinere concentratie bevonden zich bij de waterpartij voor de uitkijkbult in de Edelhertenweide en bij de Pater Davidsherten. Het broedsucces was nihil in het Natuurpark. Nergens werden Grauwe Ganzen met tomen gezien. Half april hadden de vogels zich in groepen geconcentreerd en hielden zich voornamelijk op langs de waterpartijen bij de Pater Davidsherten en op de grote akker zuidelijk van de Meerkoetenweg. Tussen de groep Grauwe Ganzen bij de Pater Davidsherten hield zich gedurende het broedseizoen ook één Kolgans op.

De meeste paren in het Kamperhoek bevonden zich in de omgeving van het open water van de Pleisterplas. Veel paren leken een binding te hebben met het eiland, maar dit eiland is in het begin van het seizoen niet bezocht, zodat daar niet naar nesten is gezocht. Ook de waterpartijen in de zuidelijke graslanden bleken in trek. Net als in het Natuurpark was het broedsucces nihil en werden nergens jongen waargenomen.

BRUINE KIEKENDIEF, N=2

Er waren met zekerheid twee verschillende mannetjes aanwezig in Kamperhoek. Ze waren vaak kortstondig even aanwezig boven het moeras om vervolgens vrij snel weer te vertrekken naar de foerageergebieden boven de akkers van Flevoland. Op uiterlijke kenmerken tijdens de eerste drie rondes werd uitgegaan van twee verschillende mannen, die tijdens die rondes nooit samen werden gezien. In de vroege ochtend van 22 juni werden ze dan toch samen waargenomen, toen ze uit het moeras omhoog kwamen om vervolgens te gaan foerageren. In één geval is de exacte nestlocatie bekend, door het langdurige heimelijke geklaag van een vrouw op 16 april in de rietzone van het grote eiland en vervolgens een prooioverdracht tussen man en vrouw op 17 mei, waarbij de vrouw op nagenoeg dezelfde locatie weer inviel. De tweede vermoedelijke nestlocatie bevond

zich in een strook met overjarig nat rietland in het noordelijke deel van het moeras.

HAVIK, N=5

In alle terreinen met voldoende bosoppervlak werden Haviken aangetroffen, maar alleen in het grootste bosgebied (Pampushout) werd meer dan één paar gevonden. In alle territoria werd een nest gevonden, twee in populier (Pampushout), één in Zoete Kers (Natuurpark), één in Zwarte Els (Kamperhoek) en één in Beuk (Tollebekerbos). In vier van de vijf nesten werden eieren gelegd, en van al deze nesten vlogen jongen uit. In het Pampushout werden roepende Haviken waargenomen bij een opgebouwd nest, maar hierin zijn geen eieren gelegd.

Van twee nesten in het Pampushout en Natuurpark werden broedbiologische gegevens verzameld: Respectievelijk werd begonnen met eileg op 29 maart en 9 april en werden twee en drie eieren gelegd. Van deze nesten vlogen respectievelijk 2 en 1 jongen uit. Tijdens de nestbezoeken werden slechts twee prooien aangetroffen: een jonge Grote Bonte Specht en een jonge Spreeuw.

Boven het kersverse havikslegsel in het Natuurpark, onder vanuit dezelfde positie gefotografeerd de latrine van een Boommarter, 17 april 2012 (Willem van Manen).

SPERWER, N=3

De territoria in Natuurpark en Kamperhoek zijn gebaseerd op meerdere waarnemingen van individuen in mei en juni. In het Natuurpark werd op 4 juli een man met prooi gezien die vanaf het Flevohout de A6 overvloedig richting de Edelhertenweide. Ondanks gericht zoeken in deze omgeving werd geen nest gevonden. Ook elders in het Natuurpark werd intensief gezocht in geschikte sparrenvakken of jonge loofhoutvakken, maar ook dit leverde ook geen nest op.

In het Tollebekerbos werd een nest gevonden in een Fijnspar. Op 26 juni werd het nest met een telescoopstok en camera onderzocht en toen bevonden zich vijf jongen in het nest, die twee weken later bedelend door het bos vlogen (gegevens René van de Ploeg).

BUIZERD, N=27

In de bossen van Flevoland is de Buizerd een buitengemeen talrijke soort, veel algemener dan in ver-

gelijkbare bossen op zandgrond, waar de dichtheid ongeveer half zo hoog is. We hebben de indruk dat de Buizerds vooral in de bossen zelf jagen, wat wordt ondersteund door de op de nesten gevonden prooien (zie verderop).

De meeste nesten in Pampushout, Vaartsluisbos, Burchtkamp, Natuurpark en Flevohout werden één of meerdere malen beklommen. De verzamelde broedbiologische gegevens staan vermeld in Tabel 9. Veruit de meeste nesten zaten in populier (in tegenstelling tot Havik). In één geval werd geen nest gevonden, maar waren vogels vrijwel iedere ronde aanwezig en alarmeerden zelfs in de jongentijd. Het is niet zeker of dit paar een nest bouwde. 25 van de 29 paren legden eieren, gemiddeld 2,4 (n=9). In tenminste 22 nesten kwamen de eieren uit en in 21 gevallen vlogen jongen uit, gemiddeld 1,9 (n=14). Waarschijnlijk is het broedsucces enigszins overschat, omdat bij de meeste paren geen nacontroles

Tabel 9. Broedbiologische gegevens van Buizerds in de onderzochte terreinen in 2012. Het legbegin is teruggerekend aan de hand van de vleugellengte. Voor het Flevohout worden drie nesten gegeven (1 in Tabel 2), waarvan zich twee in de populierenrij langs de snelweg bevonden, juist buiten de gebiedsgrens. Gegevens van het Tollebekerbos zijn afkomstig van René van de Ploeg.

Locatie	Boomsort	Eieren	jongen	Uitgevlogen	Legbegin
Burchtkamp	Populier	+	+	1	14-apr
Flevohout mid	Populier	?	0	0	-
Flevohout viaduct	Populier	+	+	2	3-apr
Flevohout zw	Populier	+	+	+	8-apr
Kamperhoek n	Es	+	+	+	?
Kamperhoek o	Populier	+	+	+	?
Kamperhoek z	Wilg	+	0	0	?
Natuurpark esdoorn	Esdoorn	0	0	0	-
Natuurpark frietkraam	Populier	+	+	3	1-apr
Natuurpark hertenwei	-	?	?	?	-
Natuurpark w vuilstort	Populier	+	+	+	?
Natuurpark o vuilstort	Populier	3	3	2	4-apr
Natuurpark oost	Populier	+	0	0	?
Natuurpark n vuilstort	Populier	+	+	3	6-apr
Natuurpark zo	Populier	0	0	0	-
Natuurpark zuid	Populier	+	+	2	11-apr
Pampushout mid n	Populier	+	+	2	?
Pampushout kantoor	Populier	+	+	+	?
Pampushout Manege	Populier	+	+	+	?
Pampushout noord	Haagbeuk	3	3	1	12-apr
Pampushout oost	Populier	3	2	2	7-apr
Pampushout w punt	Populier	+	+	1	6-apr
Pampushout w mid	Populier	2	2	2	6-apr
Pampushout w oost	Populier	3	3	1	3-apr
Pampushout z	Wilg	1	+	+	?
Tollebekerbos 1	Fijnspar	2	+	0	?
Tollebekerbos 3	Es	3	0	0	?
Vaartsluisbos o	Populier	+	+	3	11-apr
Vaartsluisbos w	Populier	2	2	2	4-apr

zijn uitgevoerd. Excessieve predatie van jongen door vermoedelijk Boommarter, zoals in de bossen langs de randmeren werd vastgesteld (Mededeling Egbert van Wijhe (SBB) voor Spijk-Bremerberg en Roggebotzand en eigen gegevens Harderbos), stelden we in de door ons onderzochte terreinen niet vast.

Op de nesten werden 25 prooien aangetroffen, die de veelzijdigheid van het buizerdmenu goed illustreren:

2 jonge Haas, 3 Mol, 1Muskusrat, 3 Rosse Woelmuis, 6 Veldmuis, 1 duif (spec.), 3 jonge Zanglijster, 2 jonge Merel, 1 jonge Spreeuw, 1 jonge Kneu en 2 Gewone Padden, die allebei levend en wel op het nest zaten.

Boven Gewone Pad op ongewone plek: Het is niet ongevoerd om levende padden op buizerdnesten aan te treffen. Waarschijnlijk zegt dit zowel iets over de onwil van padden om dood te gaan als over het animo waarmee een dergelijke prooi wordt ontvangen. Waarschijnlijk zijn padden niet lekker. Pampushout, 22 mei 2012 (Willem van Manen). Onder een nest dat was gebouwd op de plek waar een levende boom scheef steunde op een dode afgebroken stomp. Dit nest werd derhalve niet beklommen. Op het nest staan twee bijna vliegvlugge jongen. Pampushout, 12 juni 2012 (Willem van Manen).

WATERRAL, N=7

Waterrallen werden gehoord in met nat riet en/of lisdodde begroeide wateren. In het Kamperhoek werden de meeste rallen vastgesteld in het natte waterriet van het moerasgedeelte (4). Ook werd een territorium vastgesteld in de natste delen van het afgegraafde grasland in het zuidelijke deel.

KWARTELKONING, N=3

Alle Kwartelkoningen werden gehoord in de ruige graslanden van de Edelhertenwei van het Natuurpark. Waarschijnlijk trokken de vogels elkaar aan. In op het oog geschikte terreinen in de Burchtkamp werden ondanks herhaalde bezoeken bij gunstige omstandigheden, geen Kwartelkoningen gehoord.

Kwartelkoninghabitat in de Edelhertenwei. Vrij ruig grasland met riet- en brandnetelvegetaties, 23 mei 2012 (Symen Deuzeman).

WATERSNIP, N=1

Op 17 mei werd een Watersnip opgejaagd langs de kade in het natte deel van het moeras in de Kamperhoek. Het biotoop aldaar en zeker iets zuidelijker in de natte graslanden lijkt geschikt voor de soort. Vervolgwaarnemingen ontbreken.

HOUTSNIP, N=1

De bossen in Flevoland zijn tegenwoordig arm aan Houtsnippen en de in 2012 gekarteerde gebieden vormden hierop geen uitzondering. Het enige territorium is opgevoerd aan de hand van een baltsende vogel in het Natuurpark. Waarom de bossen in zo'n kort tijdsbestek onaantrekkelijk zijn geworden voor Houtsnippen is onduidelijk.

ZOMERTORTEL, N=14

Bijna alle territoria werden gevonden in het Natuurpark, dat daarmee binnen de Provincie Flevoland en wellicht binnen Nederland een nogal unieke plek in-

neemt. Het in stand blijven van deze kleine populatie moet iets te maken hebben met de combinatie van dichte bosjes en struwelen om in te broeden (die zijn inderdaad voorhanden) en ruderales vegetaties die voldoende zaden opleveren.

KOEKOEK, N=18

Voor wie goed let op uitsluitend roepende mannetjes, is de inventarisatie van Koekoeken niet problematisch, ondanks de snelle verplaatsingen. De gevonden dichtheden waren nergens hoger dan 2.5 paren/100 ha en lijken nauwelijks samen te hangen met de aanwezigheid van Bosrietzanger en Kleine Karekiet, waarvan mag worden verondersteld dat zij het leeuwendeel van de waardvogels uitmaken. In de Burchtkamp werden op 13 juni in zes actieve nesten van Kleine Karekiet, geen koekoekseieren of jongen aangetroffen.

KERKUIL, N=1

De aanwezige nestkast in het beheerkantoor in het Natuurpark bevatte half juni zes grote jongen. In Kamperhoek was de nestkast in de grote vogelobservatiehut niet bezet. Wel werden op 4 juli oude braakballen gevonden in de meest zuidelijke observatiehut, liggend aan de Pleisterplas. In totaal ging het om 14 braakballen, waarin de volgende prooien werden gevonden: Veldmuis (46), Huisspitsmuis (2) en Bosspitsmuis (1).

RANSUIL, N=0

Op 4 juli werd een vers geslagen Ransuil gevonden op de kade die om de Pleisterplas heen ligt in Kamperhoek. Tijdens de eerdere schemerrondes in juni werd echter niets van de soort vernomen, zodat het niet zeker is dat de soort daadwerkelijk heeft gebroed in het gebied.

IJSVOGEL, N=1

Een fel alarmerende IJsvogel werd waargenomen op 17 mei in Kamperhoek nabij het grote eiland in de Pleisterplas. Het gedrag van de vogel deed sterk vermoeden dat zich daar ergens een bezette nestholte aanwezig moest zijn. In het Natuurpark werden IJsvogels pas na de datumgrens (15 mei) waargenomen. Het betrof een waarneming van een langsvliegende vogel op 23 mei en 4 juli. Derhalve is geen territorium opgevoerd.

KLEINE BONTE SPECHT, N=2

Tweemaal op vrijwel dezelfde locatie werd een roepende Kleine Bonte Specht waargenomen in Kamperhoek, op 29 maart en 22 juni. De oude wilgen langs het Gerrit Frankpad bleken geliefd bij de soort.

In het Natuurpark werd een roepende Kleine Bonte Specht gehoord in de oude populierenvakken direct ten noorden van de Meerkoetenweg.

OEVERZWALUW, N=625

Een steilwand in de Burchtkamp, waar in 2011 nog Oeverzwaluwen broedden, bleef onbezet. Wel waren hier in april korte tijd Oeverzwaluwen in de buurt aanwezig. De kolonie in het Pampushout zat in een kunstmatige betonnen steilwand met uitgespaarde gaten. Vrijwel al deze gaten waren bezet door Oeverzwaluwen.

Een enorme steilwand, speciaal bestemd voor Oeverzwaluwen, is al jaren aanwezig langs de Visvijverweg in Kamperhoek. Aan de noord- en oostzijde zitten zeer veel gaten. Met name de oostzijde is spectaculair om te zien. Voor de wand is een waterpartij gegraven waar de Oeverzwaluwen kunnen foerageren. Hier wordt veel gebruik van gemaakt.

De bezette gaten werden tweemaal zorgvuldig geteld. Op 17 mei werden 425 gaten geteld en op 22 juni

De oeverzwaluwwand met waterpartij in het Kamperhoek bleek enorm in trek bij Oeverzwaluwen, 17 mei 2012. Vos en Boommarter wisten, gezien de krabsporen en uitgegraven gaten, de wand ook te vinden, 4 juli 2012.

was dit aantal iets gestegen tot 510 gaten. Op 22 juni en later ook op 4 juli bleek dat de wand ook bezocht werd door predatoren. Diverse gaten waren uitgegraven; er werden veel krabsporen gevonden, maar ook aangevreten adulte Oeverzwaluwen en een aantal halve vleugels. De krabsporen waren in ieder geval van een Vos en waarschijnlijk ook van Boommarter.

NACHTEGAAL, N=41

Nachtgalen zaten vooral in dichte struwelen met daaronder stukken kale bodem. Bij een te hoge bedekkingsgraad van brandnetel en kleeftuif ontbrak de soort.

GEKRAAGDE ROODSTAART, N=3

In Flevoland is de Gekraagde Roodstaart een zeldzame soort. Alle territoria zaten in het Natuurpark, waarschijnlijk vanwege de parkachtige structuur en lokaal korte of ontbrekende vegetatie.

KLEINE KAREKIET, N=331

In vrijwel alle stroken of vlakken met waterriet werden Kleine Karekieten vastgesteld. In de plas meet

In de vrij ijle rietkragen van de plas in de Burchtkamp was het makkelijk karekietennesten zoeken, onder een nest met drie grote jongen, 13 juni (Willem van Manen).

zandige oevers in de Burchtkamp, werd de kartering gecheckt door middel van een nestenzoekactie. Langs de noordoever werden hier op 13 juni acht nesten gevonden, waarvan één half af, één geheel af, één met drie eieren (waaronder 1 koekoeksei), een met vier eieren, één met vijf eieren, twee met drie jongen, en één met vier jongen. Dit aantal komt exact overeen met het gekarteerde aantal in hetzelfde gebied.

GROTE KAREKIET, N=1

Een luid zingende Grote Karekiet werd vastgesteld in het meest zuidoostelijke puntje van het moeras in Kamperhoek op 17 mei. Het biotoop bestond uit nat waterriet, overigens wel wat dun riet voor een Grote Karekiet. De vogel was duidelijk nog ongepaard, gezien het luidruchtige zingen (long song). Een vervolgwaarneming werd gedaan op 22 juni. Nu zong de vogel veel korter en onregelmatiger, ten teken dat het gepaard was en dat er waarschijnlijk een nest met eieren of jongen aanwezig was. De vogel had zich wel wat verplaatst in noordwestelijke richting in stevigere overjarig waterriet langs de kade. In 2011 werd ook een territoriale Grote Karekiet vastgesteld in Kamperhoek. De locatie is vrij bijzonder te noemen voor Nederlandse begrippen. De soort is tegenwoordig een zeldzame broedvogel in Nederland en wordt voornamelijk vastgesteld in de Noordelijke Randmeren waar veel waterdynamiek heerst, waardoor er brede stevige waterrietzones aanwezig zijn.

SPOTVOGEL, N=7

Spotvogels werden vooral aangetroffen langs zonnige bosranden met tot ongeveer 4 m hoog struweel, veelal met vlier. Dergelijke habitats worden wellicht schaarser in Flevoland, maar het is de vraag of dit de afname verklaart die zijn beslag heeft gehad in de afgelopen decennia.

BUIDELMEES, N=1

Op 17 mei en 22 juni was een luid zingende mannetje Buidelmees aanwezig in het moerasgedeelte van Kamperhoek. Op 17 mei verplaatste de vogel zich geregeld, zodat het op twee verschillende plaatsen werd gezien, maar nacontrole op de eerste plek leerde dat hij daar niet meer aanwezig was. Op 22 juni hield het mannetje zich op bij de botenloods en riep hard in een wilg. Op 4 juli is extra aandacht besteed, door de Pleisterplas af te "struinen", maar toen werd niets waargenomen.

In het Natuurpark is de soort een onregelmatige broedvogel, hoewel de vele eilanden in de plassen er geschikt uitzien. Hier werd de soort niet waarge-

nomen. De enige waarneming betreft een roepende man op 23 mei nabij de uitkijkpunt in de Edelhertenweide, onvoldoende voor het opvoeren van een geldig territorium.

WIELEWAAL, N=17

Verspreid over de populierenbossen werden Wielewalen waargenomen. Of de terreinen die we in 2012 bekeken waren geschikter en herbergden derhalve meer Wielewalen, óf er waren in 2012 meer Wielewalen dan in 2011. De broedvogelindexen van 2012 waren op moment van schrijven van dit rapport nog niet berekend.

ZWARTE KRAAI, N=37

Op een enkele na zijn alle territoria gebaseerd op nestvondsten. Dergelijke hoge dichtheden van Zwarte Kraaien in bossen in Flevoland zijn ongebruikelijk. Vrijwel zeker heeft dit te maken met de antropogene invloeden in de in 2012 gekarteerde gebieden. De meeste gebieden grensden namelijk tegen bebouwing van dorpen en steden. In Flevohout, Natuurpark en Kamperhoek werden nesten gevonden in hoogspanningsmasten. Het verdwijnen van kraaien uit de Nederlandse bossen wordt doorgaans geweten aan verhoogde predatiedruk door Havik en Buizerd. Waarschijnlijk is dit grotendeels waar, maar het wekt verbazing dat in een gebied als Pampushout (2 paren Havik en 9 paren Buizerd op 427 ha) ook 19 paren Zwarte Kraaien broedden. Wel bestond de indruk dat slechts enkele van deze paren daadwerkelijk jongen grootbrachten.

4.4. Enkele waarnemingen van niet-broedvogels

Van niet-broedvogels werd een aantal interessante waarnemingen verricht. Ze zijn vaak niet meer dan van anekdotische betekenis. Sommige gevallen zouden betrekking kunnen hebben op broedvogels, dan wel potentiële broedvogels, maar konden niet als zodanig worden geregistreerd.

GROTE ZILVERREIGER

16 april: 2 exx. foeragerend in de natte delen van de zuidelijke graslanden in Kamperhoek.

20 april: 2 exx. foeragerend bij de grote waterpartij bij de Pater Davidsherten. Deze bleek het meest in trek bij foeragerende Grote Zilverreigers en Lepelaars.

23 mei: 1 ex. foeragerend zelfde plek.

20 juni: 1 ex. foeragerend zelfde plek.

LEPELAAR

23 mei en 20 juni: 1 ex. foeragerend bij de Pater Davidsherten, Natuurpark.

WITTOEGEEND

4 juli: eclips mannetje op de waterpartij direct langs de Visvijverweg in het Kamperhoek.

WESPENDIEF

20 juni: 15:29 uur vliegend in zuidwestelijke richting, vrij laag boven het bos direct ten zuiden van de grote akker langs de Meerkoetenweg. Vermoedelijk een vrouw. Vervolgwaarnemingen ontbreken. Ook zijn alle bekende roofvogelhorsten (ook de oude) tijdens iedere ronde geïnspecteerd op bezetting door mogelijk Wespendienven.

ZWARTE WOUW

20 april: 9:25 uur overvliegend in zuidwestelijke richting boven de Edelhertenweide, Natuurpark.

TORENVALK

20 april: jagende man Edelhertenweide, Natuurpark.

21 april: jagende man Flevohout, nabij de fietsbrug.

4 juli: kekkerende oudervogels in het meest zuidelijke punt van het Natuurpark, langs de Vlotgrasweg.

BOOMVALK

17 mei: 06:10 uur jagende vogel boven de Pleisterplas in Kamperhoek.

14 juni: 22:20 uur jagende vogel boven de Pleisterplas in Kamperhoek.

Aanwijzingen voor een broedgeval ontbreken, het lijkt te gaan om uitsluitende jagende vogels.

De ondieptes in de waterpartijen bij de Pater Davidsherten bleken in trek bij foeragerende Grote Zilverreigers en Lepelaars, vermoedelijk afkomstig uit de broedkolonies van de Oostvaardersplassen, 23 mei 2012 (Symen Deuzeman).

RAAF

20 april: 11:24 uur 2 exx. vliegend in zuidwestelijke richting boven het Bevergebied in het Natuurpark
17 mei: 06:48 uur. 1 ex. vliegend in zuidoostelijke richting over het moerasgedeelte van Kamperhoek.

BOOMMARTER

17 mei: geen vogelsoort, maar wel vermeldingswaardig was de doodgereden Boommarter op de Visvijverweg bij het Kamperhoek.

Verkeersslachtoffer op de Visvijverweg bij het Kamperhoek, 17 mei 2012 (Symen Deuzeman).

5. Conclusies en aanbevelingen

De in 2012 gekarteerde terreinen van Flevolandschap laten een grote variatie zien in structuur, landschappen en broedvogelbevolking. Het beheer van Flevolandschap kan worden gekenschetst als tamelijk kleinschalig en wellicht als voorzichtig. Gevolg daarvan is dat natuurlijke processen in grote mate hun gang gaan. In waterrijke gebieden lijkt dit te leiden tot een afname van specifieke broedvogels. Bevestiging hiervan is dat in de Kamperhoek, waar met het waterpeil kan worden gespeeld, geen afname van de moerasvogelfauna werd vastgesteld. Een beheersbaar waterpeil zou eventueel ook in andere terreinen, zoals Burchtkamp, de moerasvogelfauna ten goede kunnen komen. In de bossen leidt het verdwijnen van de pioniersfase tot een sterke daling in het aantal broedvogelsoorten die gebonden zijn aan ruigte en struweel. Daarvoor

in de plaats komen, maar in veel trager tempo, de soorten van ouder bos. Per saldo nam het aantal soorten daardoor het afgelopen decennium af. In een tijd waarin (lokale) biodiversiteit hoog wordt aangeslagen en instandhoudingsdoelen worden geformuleerd (alsof er natuur bestaat waarin geen processen plaatsvinden) kan een dergelijke ontwikkeling worden gezien als brevet van onvermogen voor de beheerder.

Wij hopen dat Flevolandschap zich hier niet teveel aan gelegen laat liggen en haar beheer voortzet op de manier waarop dat nu gaat. Het op korte termijn realiseren van een grotere soortenrijkdom, kan namelijk alleen door op grote schaal in te grijpen in het landschap. Op langere termijn is het zelfs mogelijk dat de soortenrijkdom hierdoor wordt beperkt.

Jonge Haviken. Natuurpark, 13 juni 2012 (Willem van Manen).

6. Literatuur

VAN BEUSEKOM R., HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER K. & THISSEN J. (RED.) 2004. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion Uitgevers B.V., Baarn.

VAN DIJK A.J. & BOELE A. 2012. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek, Nijmegen.

BONDER M.C. 1998. Broedvogels van het Kamperhoek-complex in 1998. SOVON-inventarisatierapport 1998/17. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

BONDER M.C. 1998. Broedvogels van Natuurpark Lelystad in 1998. SOVON-inventarisatierapport 1998/15. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

BONDER M.C. 1998. Broedvogels van de Burchtkamp in 1998. SOVON-inventarisatierapport 1998/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

JALVING R. 2001. Broedvogels, Flora en Fauna in de Burchtkamp in 2000. A&W-rapport 281. Altenburg & Wymenga Ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.

VAN DER HEIDE Y. & SCHUT J. 2002. Flora en Fauna in de Kamperhoek in 2001. A&W-rapport 306. Altenburg & Wymenga Ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.

HEIKOOP J.E. 2006. Broedvogels van Natuurpark Lelystad 2005. A&W-rapport 744. Altenburg & Wymenga Ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.

HEIKOOP J.E. & VAN DER HEIDE Y. 2007. Flora en Fauna in de Kamperhoek in 2007. A&W-rapport 888. Altenburg & Wymenga Ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.

KOOPMANS M. & JALVING R. 2001. Broedvogels in een aantal natuureservaten van het Flevolandschap in 2000. A&W-rapport 262. Altenburg & Wymenga Ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.

Bijlage 1. Bezoekdata en tijden in enkele terreinen van het Flevo-landschap in 2012.

Gebied	Datum	Begin	Eind
Pampushout	25-mrt	12:50	18:35
	13-apr	6:50	10:40
	17-apr	6:15	10:15
	17-apr	12:15	16:00
	22-mei	6:00	17:45
	12-jun	4:00	15:45
	24-jul	8:40	13:10
Vaartsluisbos	25-mrt	11:15	12:30
	17-apr	10:30	12:00
	19-mei	10:50	13:15
	12-jun	3:30	3:50
Burchtkamp	13-jun	5:20	8:00
	25-mrt	7:45	10:45
	19-apr	6:50	12:30
	19-mei	4:45	10:25
	12-jun	2:30	3:10
Kamperhoek	13-jun	8:20	12:45
	23-jun	9:30	12:15
	29-mrt	7:20	10:45
	16-apr	7:00	10:20
	17-mei	5:10	11:00
	14-jun	22:05	23:59
Tollebekerbos	15-jun	0:01	0:15
	22-jun	4:20	9:15
	4-jul	8:20	12:30
	29-mrt	11:14	12:50
	21-apr	6:30	7:50
	17-mei	11:15	13:38
Natuurpark/flevohout	17-jun	22:15	23:40
	27-jun	9:00	11:20
	29-mrt	6:25	16:00
	20-apr	6:15	17:30
	21-apr	8:30	17:40
	15-mei	5:35	16:40
	17-mei	14:15	18:20
	23-mei	4:10	11:10
	1-jun	7:30	10:00
20-jun	4:10	15:05	
22-jun	9:45	15:15	
4-jul	13:15	17:45	

Bijlage 2. verspreidingskaarten (volgende pagina's).

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Petra Verburg (petra.verburg@sovon.nl)

W. Van Manen & S. Douzeman

Breedvogels in enkele terreinen van Het Flevolandschap in 2012

Sovon-rapport 2013/04

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

